

Експертне оцінювання передбачає не лише аналіз рівня сформованості професійної компетентності педагога за означеними складниками, а й динаміку їх професійного розвитку, усвідомлення необхідності та потреби в інноваціях і самовдосконаленні.

З огляду на це, актуальним завданням є розроблення й апробація системи критеріїв експертного оцінювання педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти з урахуванням специфіки предметного, адаптаційного та профільного навчання, індикаторів сформованості в них професійних компетентностей як умови й результату професійного розвитку, конкретних технологій їх застосування в атестаційній практиці сертифікації.

Міжнародне порівняльне дослідження TALIS в Україні: аналіз стану та шляхи реформування національної освітньої системи

С. О. Науменко,
кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник,
провідний науковий співробітник відділу моніторингу
та оцінювання якості загальної середньої освіти
Інституту педагогіки НАПН України

У 2024 р. Україна вперше повноцінно долучилася до Міжнародного порівняльного дослідження «Навчати і навчатися» (Teaching and Learning International Survey, TALIS), яке триватиме упродовж 2024-2026 рр. На підготовчому етапі (2024 р.) відбувався підбір країн для участі в дослідженні, напрацювання національних перекладів й адаптації інструментарію. У пілотному етапі (2025 р.) взяли участь 30 українських закладів загальної середньої освіти (ЗЗСО), зокрема, 30 директорів і 600 педагогів 5-9 класів. В основному етапі (2026 р.) заплановано участь 252 вітчизняних ЗЗСО (252 директори і понад 4 000 педагогів 5-9 класів)⁴.

Метою TALIS є дослідження умов праці вчителів, освітнього середовища і якості освіти в ЗЗСО тощо у країнах-учасницях та порівняння цих даних для удосконалення (реформування) національних освітніх систем.

У дослідженні TALIS використовуються два типи анкет: для керівників ЗЗСО та вчителів-учасників вибірки. Анкети заповнюються у паперовому форматі або онлайн. Анкетування є повністю анонімним і використовується лише для збору даних, а не для оцінювання або самооцінювання освітян, ЗЗСО тощо.

Напрямами дослідження TALIS 2024 є: різноманітність та рівність; використання технологій в освіті; соціально-емоційне навчання; екологічна освіта; навчання та розвиток вчителів; практика роботи вчителів; професійне сприйняття;

⁴ Міжнародне дослідження вчительської професії «Навчати і навчатися» (б. д.). TALIS. EdCamp Ukraine. <https://talis.edcamp.ua/pro-talis/>.

інституційне середовище для навчання; характеристики вчителя, керівника та ЗЗСО⁵.

На думку організаторів дослідження TALIS 2024-2026 в Україні, актуальними напрямками для нашої країни є: соціально-емоційне навчання; рівність, зокрема жінок і чоловіків; екологічна освіта; використання цифрових ресурсів для навчання, включно із штучним інтелектом, в тому числі для гібридного формату.

Дослідження TALIS в Україні буде мати свої особливості: 1) анкети було частково розширено й адаптовано щодо: пережитого освітянами під час повномасштабної війни досвіду; адаптації роботи педагогів у воєнних і повоєнних умовах; перспектив ефективного подолання освітніх втрат учнів; роботи зі здобувачами освіти, які через війну вимушено проживають за кордоном, є внутрішньо переміщеними особами, опинилися в складних життєвих обставинах; розвитку стійкості та інших соціально-емоційних навичок учнівства; створення в закладі освіти безпечного освітнього середовища; 2) заповнення анкет буде відбуватися онлайн у зручний для вчителів і керівників ЗЗСО час, щоб менше залежати від обставин війни (повітряних тривог, вимкнень електроенергії та інтернету); 3) у дослідженні візьмуть участь заклади, розташовані на території активних бойових дій або навіть у тимчасовій окупації (за умови, що їхні представники не перебувають на окупованій території)⁶.

Участь українських учителів і керівників ЗЗСО у дослідженні TALIS 2024-2026 дасть можливість сформувати портрет українського педагога, який продовжує навчати дітей в умовах війни, оцінити поточні умови праці освітян та визначити ключові виклики і потреби. Це дасть можливість розробити ефективні заходи для підтримки українських учителів та покращення умов їхньої праці. Таким чином, результати дослідження TALIS можуть бути використані для реформування системи педагогічної освіти і системи підвищення кваліфікації вчительства в Україні.

⁵ OECD (2025). *Teaching and Learning International Survey (TALIS) 2024 Conceptual Framework*. OECD Publishing, Paris. <https://doi.org/10.1787/7b8f85d4-en> (p. 14-15).

⁶ Міжнародне дослідження вчительської професії «Навчати і навчатися» (б. д.). TALIS. *EdCamp Ukraine*. <https://talis.edcamp.ua/pro-talis/>.